

Beleidsplan 2026 Stichting Vrienden van de Leidse Hortus

Inleiding

Stichting Vrienden van de Leidse Hortus (hierna: Stichting) is in 1994 opgericht om de publieke belangstelling voor de Hortus botanicus Leiden (hierna: Hortus) en haar collectie te vergroten. De Hortus is de oudste hortus botanicus van Nederland en is door haar ligging in het centrum van Leiden van bijzondere waarde en betekenis voor de universiteit en de stad en heeft daarmee een grote aantrekkingskracht op een breed publiek. Op deze locatie worden al ruim vier eeuwen planten en bomen verzameld en bestudeerd, wetenschappelijk onderzoek verricht en worden zowel studenten als publiek onderwezen.

Om de aantrekkingskracht op het brede publiek om te zetten in betrokkenheid bij en steun voor de Hortus, werft de Stichting donateurs (Vrienden en Adoptanten genoemd). Het bestuur van de Stichting (hierna: Bestuur) organiseert activiteiten voor de donateurs om het bijzondere karakter van de Hortus in al zijn facetten onder hun aandacht te brengen. Daarnaast geeft de Stichting (financiële) steun aan de Hortus voor publieksgerichte activiteiten, projecten en investeringen.

De gelden voor haar werk verkrijgt de Stichting met name uit donateursbijdragen en uit schenkingen en erfenissen. De Stichting is door de Belastingdienst aangemerkt als een culturele, algemeen nut beogende instelling (culturele ANBI).

Dit beleidsplan bevat de volgende informatie:

- Doelstelling
- Beleid en werkwijze:
 - 1 Aantrekkingskracht
 - 2 Donateurs
 - 3 Financiële steun
 - 4 Goed bestuur
- Bestuur
- Basisinformatie Stichting

Doelstelling

De statuten bepalen dat de Stichting zich ten doel stelt de belangstelling voor, de betrokkenheid bij en de ondersteuning van de Hortus te bevorderen. De Stichting richt zich daarbij in het bijzonder, maar niet alleen, op:

- a. het vergroten van de publieke betrokkenheid bij de Hortus en zijn historische, botanische, museale en culturele betekenis;

- b. het vergroten van de publieke belangstelling voor en bekendheid met het wetenschappelijk onderzoek dat met de kennis en de collectie van de Hortus wordt verricht.

Voor het realiseren van haar doelstelling richt de Stichting zich met name op de publieksfunctie van de Hortus. De aantrekkingskracht die de historische, botanische, museale en culturele betekenis van de Hortus heeft voor een breed publiek, is de basis voor de inzet van de Stichting. Dit geldt zowel voor haar eigen activiteiten, activiteiten in samenwerking met anderen als voor de ondersteuning van activiteiten, projecten en investeringen van de Hortus.

Beleid en werkwijze

Om haar doelen te bereiken richt de Stichting zich op grond van de statuten met name op:

- a. het verwerven van financiële middelen;
- b. het bevorderen van een nauwe betrokkenheid van donateurs en andere belangstellenden bij de Hortus, onder meer door het - al dan niet met anderen - organiseren van activiteiten en lezingen;
- c. het financieel en materieel ondersteunen van de Hortus en de Hortusorganisatie.

Voor de realisatie van de doelstellingen zijn drie aandachtspunten of beleidsdoelen te formuleren, te weten het bevorderen van 1) 'Aantrekkingskracht', 2) 'Donateurs' en 3) 'Financiële steun'. Daarnaast is 4) een goed bestuur van de Stichting eveneens een belangrijk beleidsdoel. De inzet van het Bestuur op deze vier beleidsdoelen wordt hierna verder toegelicht.

1. Aantrekkingskracht

De Hortus heeft als oudste Hortus van Nederland een bijzondere historische, botanische, museale en culturele betekenis. Deze verschillende facetten van de Hortus hebben op zich al een grote aantrekkingskracht. Om een groeiend publiek hiervan bewust te laten zijn, is het belangrijk om actief publieke aandacht op te wekken voor de Hortus als tuin en het daaraan verbonden onderzoek. De Hortus is zich daarvan goed bewust en voert daarop ook een aantrekkelijk communicatie- en publieksbeleid.

Beleidsdoel

Het beleidsdoel voor de Stichting is hierbij drieledig. De Stichting is gevraagd en ongevraagd een klankbord voor het management van de Hortus, de Stichting ondersteunt het publieksbeleid van de Hortus inhoudelijk en financieel en de Stichting vult - al dan niet met anderen - waar nodig het publieksbeleid op de verschillende facetten aan.

Klankbord

Het Bestuur voert ieder kwartaal overleg met het Hortusmanagement. In dit overleg bespreekt men de ontwikkelingen rond de Hortus en de mogelijkheden om die in te zetten voor het vergroten van de publieke aandacht. Daarbij worden ook de mogelijkheden voor financiële ondersteuning betrokken.

Inhoudelijke ondersteuning en aanvulling publieksbeleid

De inhoudelijke ondersteuning van de publieksfunctie richt zich met name op potentiële en huidige donateurs van de Stichting, waarbij de verschillende facetten aan bod komen in financiële steun en bijeenkomsten. Zie hierna ook onder 'Donateurs'.

Inzet 2026

- Kwartaaloverleg met Hortusmanagement;
- Voorbereiding uitgave jaarlijks Hortus Magazine 2027 (in samenwerking met de Hortus)
- Organisatie Vriendendag en Adoptantendag
- Ondersteuning aan drie Clusiuslezingen (in samenwerking met de Clusiusstichting).
- Ondersteuning aan drie bijeenkomsten 'Micro safari's' in de Hortus
- Ondersteuning van de FIN zomerborrel-bijeenkomst in de Hortus op 30 juni
- Organisatie Carla van Steijn-lezing (i.s.m. Vereniging van Belangstellenden in Museum De Lakenhal (VBL) en De Lakenhal)

2. Donateurs

De donateurs vormen de spil van de Stichting. Enerzijds vormt het donateurschap de verbinding tussen de donateur en de Hortus. Anderzijds zijn de donaties een belangrijke bron voor de financiële ondersteuning van de Hortus (en soms ook van anderen) door de Stichting.

Werving donateurs

Eind 2025 heeft de Stichting circa 2000 donateurs waarbij de Stichting twee categorieën onderscheidt, namelijk Vrienden en Adoptanten. Op een enkele Adoptant na, zijn de donateurs natuurlijke personen. Het aantal donateurs is het afgelopen jaar gestegen, vooral dankzij een effectieve en persoonlijke benadering van bezoekers door de medewerkers van de front-office van de Hortus.

Het beleid van de Stichting is er nu op gericht om het aantal donateurs in ieder geval te stabiliseren op 2000. De ambitie is om door het financieel ondersteunen van een professioneel relatiebeheer door de Hortusstaf, de contacten met bestaande donateurs te verstevigen en de opties schenken en nalaten te intensiveren. Dit neemt niet weg dat groei boven 2000 donateurs mogelijk zou moeten zijn omdat de jaarlijkse bezoekersaantallen van de Hortus blijven stijgen, wat duidt op een groeiend potentieel aan donateurs.

Om de ambitie vorm te geven, vult de Stichting samen met het Hortusmanagement in 2026 het wervingsprogramma voor nieuwe donateurs verder in. Met het Hortusmanagement zal worden besproken in hoeverre de werving zich - naast natuurlijke personen – ook zal richten op bedrijven en instellingen ('zakelijke Vrienden'). Ook zal in het wervingsprogramma naast de bestaande bomenadoptie de mogelijkheden worden gestimuleerd voor andere adoptievormen, zoals tuinbanken.

Inzet 2026

- Verder vorm- en inhoud geven aan relatiebeheer samen met Hortusmanagement inclusief schenken en nalaten;
- Financieel ondersteunen van een thema-avond 'schenken en nalaten' voor (potentiële) donateurs en erflaters.
- Verdere realisatie van het wervingsprogramma samen met Hortusmanagement met bijbehorend communicatiebeleid, waaronder het financieel steunen van de Hortus Toolkit Vriendenwerving.

Behoud donateurs

Naast het werven van donateurs is het borgen van een langjarige relatie met hen van groot belang. Hiervoor organiseert het Bestuur gedurende het jaar diverse activiteiten om zo de belangstelling van de donateurs voor de Hortus levend te houden.

Eind 2023 hebben Stichting en Hortus een enquête gehouden onder de huidige donateurs. Doel ervan was om inzicht te verkrijgen in de redenen om Vriend of Adoptant te zijn en in de concrete behoeften van hen bij de verbinding met de Hortus. In 2024 heeft het Bestuur samen met het Hortusmanagement de uitkomsten van deze enquête geanalyseerd. Dit heeft aanleiding gegeven tot aanvullingen op de reguliere acties (zie inzet 2026 hieronder) voor het behouden en het verbeteren van de relaties met de donateurs, namelijk:

- meer jongeren aantrekken, met name door verbeteren van het al bestaande 'Jeugd-lidmaatschap'.
- verbeteren van *streaming* van bijeenkomsten en verbeteren van audio- en visuele middelen tijdens Vrienden-bijeenkomsten.
- vergroten van deelname-capaciteit van donateurs aan bijeenkomsten. (De bijeenkomsten zijn nu binnen mum van tijd volgeboekt).
- verbeteren informatieverstrekking aan adoptanten over hun geadopteerde boom, struik of object.

Inzet 2026

- Toezending jaarlijkse uitgave Hortus Magazine;
- Organisatie Winterlezing (januari);
- Organisatie drie Clusiuslezingen
- Organisatie Vriendendag (april): Afscheidscollege prefect van de Hortus, Paul Kessler;
- Organisatie rondleiding voor Clusiusvrienden (augustus/september);
- Organisatie Adoptantendag (september/oktober);
- Deelname Hortus Plantenmarkt;
- Financiële steun aan het themajaar
- Financiële steun aan Midzomernacht;
- Verdere ondersteuning (denkkracht) aan het vormgeven van het communicatie- en relatiebeleid;

- Verder vorm en inhoud geven aan het contacten-platform van vriendenorganisaties van andere botanische tuinen in Nederland.

Adoptanten

In 2025 is een start gemaakt met het verder structureren van het adoptieproces. De structurering ziet op het invullen van de adoptie-methoden en de adoptie-bijdragen.

Inzet 2026

- Nieuw Adoptantenbeleid wordt definitief vastgesteld en geïmplementeerd.

3. Financiële steun

Met de ontvangen donaties, maar ook met de inkomsten uit het vermogen dat via schenkingen en erfenissen is opgebouwd, is de Stichting in staat de Hortus financieel te ondersteunen. Deze steun ziet zowel op reguliere jaarlijkse werkzaamheden van de Hortus, als op kleinere of grotere projecten. Vaste lijn daarbij is dat de bijdragen van de Stichting de aantrekkelijkheid van de Hortus en daarmee de publieke belangstelling vergroten op de verschillende facetten van de Hortus en het wetenschappelijk onderzoek, dat met de kennis en de collectie van de Hortus wordt verricht.

In 2018 heeft de Stichting een omvangrijke erfenis ontvangen uit de nalatenschap van mevrouw Carla van Steijn. Met deze erfenis is een vermogensfonds gevormd waarvan de opbrengsten worden aangewend om jaarlijks een bijdrage te kunnen leveren aan de Hortus. Het beheer van dit fonds komt hierna onder 'Goed bestuur' aan de orde.

Omdat de samenwerking tussen Stichting en Hortus jaarlijks ook tot een groot aantal financieel-administratieve acties leidt bij de aanvraag, toekenning en verantwoording van steunbijdragen, hebben Bestuur en Hortusmanagement hun werkafspraken in 2024 gezamenlijk vastgelegd in het document 'Financiële werkafspraken'.

Inzet 2026

- Samenwerken door Stichting en Hortus op grond van het document 'Financiële werkafspraken' en waar nodig deze verscherpen en verbeteren.
- Over 2026 is een toezegging gedaan voor de renovatie van de varentuin
- De vaste jaarlijkse bijdragen aan de Hortus (bomenonderhoud, collectiebeheer, publieks-activiteiten algemeen en de bijdrage aan de Vrienden-administratie) zijn vastgesteld op € 57.500
- Voor 2028 is een garantie afgegeven van € 50.000 voor het organiseren van een internationaal botanisch congres
- De Hortus heeft eind 2025 een nieuwe missie, visie en meerjaren-plan gepresenteerd. In 2026 worden op basis van concrete plannen, nieuwe financieringsverzoeken aan het Bestuur verwacht.

4. Goed bestuur

De Stichting heeft ook in 2025 de FIN toets 'Code Goed Bestuur' met succes doorlopen. Het label dat aan deze toets is verbonden, geeft aan dat het Bestuur zorgvuldig omgaat met de zeven normen voor het besturen, toezichthouden, het afleggen van verantwoording en het afwegen van belangen. Hiermee kan het stichtingsbestuur transparant inzicht geven in de zorgvuldige realisatie van de doelstelling: het ondersteunen van de Leidse Hortus.

Vermogensbeheer

Na ontvangst in 2018 van de genoemde erfenis van Carla van Steijn, heeft het Bestuur besloten om deze erfenis in een vermogensfonds onder te brengen om met de opbrengsten uit dit fonds jaarlijks een bijdrage te leveren aan de Hortus. Uitgangspunt daarbij is om uit het vermogensfonds jaarlijks tenminste een bedrag van € 100.000 (jaarlijks geïndexeerd) ter beschikking te kunnen stellen voor projecten van de Hortus. Er is bewust gekozen voor instandhouding, omdat hierdoor op structurele wijze bijgedragen kan worden aan de langdurige instandhouding van de Hortus, die niet in jaren maar in eeuwen denkt en werkt. Door bijvoorbeeld bij te dragen aan het bomen- (de oudste is ruim 300 jaar), tuinen- en padenonderhoud wordt de publieksfunctie gediend.

De wijze waarop het vermogensfonds door de Stichting wordt beheerd, is vastgelegd in een beleggingsstatuut. Dit statuut regelt onder meer de instelling van een beleggingscomité, waaraan het financieel beheer van het fonds is gemandateerd. Het beleggingscomité overlegt daartoe twee keer per jaar met de professionele beleggingsinstelling waar het beheer van de beleggingsportefeuille is ondergebracht. Daarnaast is in het beleggingsstatuut de doelstelling van het vermogensfonds opgenomen. Die doelstelling houdt in dat het belegd vermogen gecorrigeerd voor inflatie in stand blijft en dit stamvermogen voldoende rendement oplevert om de beheerkosten te dekken en om het beoogde jaarlijkse bedrag voor steunbijdragen te genereren. De beleggingen moeten daarbij voldoen aan de eisen voor verantwoord beleggen.

Inzet 2026

- Vermogensbeheer conform het beleggingsstatuut uitvoeren
- Vermogensbeheer in overeenstemming brengen met ANBI-besluit d.d. 3 juli 2025

Bestuur

Het Bestuur is verantwoordelijk voor het functioneren van de Stichting en daarbij het onderhouden van goede contacten met donateurs, het Hortusmanagement en -organisatie en andere netwerken, onder meer met vriendenorganisaties bij andere Nederlandse botanische tuinen.

Het Bestuur bestaat uitsluitend uit vrijwilligers die geen vergoeding voor hun werkzaamheden ontvangen. Alleen eventuele onkosten bij het vervullen van de bestuursfunctie kunnen worden vergoed voor zover deze noodzakelijk en redelijk zijn.

Samenstelling Bestuur op 1 januari 2026

- John van Ruiten (voorzitter; einde 3^e termijn: 1 mei 2027)
- Mia Hopperus Buma (secretaris; einde 3^e termijn: 1 mei 2027)
- Marcel Welsink (penningmeester vanaf 1 maart 2025; einde 1ste termijn 1 januari 2029)
- Adri Mulder (algemeen lid donateurs-activiteiten; einde 3^e termijn: 1 mei 2027)
- Annette Los (algemeen lid PR en communicatie; einde 2 termijn: 1 september 2029)
- Roel Nikkessen (algemeen lid; einde 1ste termijn 1 januari 2029)

Begin 2026 heeft het bestuur twee nieuwe kandidaat-bestuursleden bereid gevonden om de per 1 mei 2027 ontstane vacatures van secretaris en van algemeen lid (donateurs-activiteiten) op zich te nemen. Tot genoemde datum zullen zij als toehoorders bij het bestuur aanwezig zijn, zodat zij in 2027 voldoende voorbereid zijn op hun taken.

Inzet 2026

- Inwerken nieuwe bestuursleden (tot aan 1 mei 2027).
- Een plan maken om jeugd en studenten meer/beter te betrekken bij de Hortus en Hortusvrienden.
- Starten proces om per 1 mei 2027 een nieuwe bestuursvoorzitter te kunnen benoemen.

Basisinformatie Stichting

Statutaire naam:	Stichting Vrienden van de Leidse Hortus
Statutaire zetel:	Leiden
Akte van oprichting:	28 februari 1994
Laatste statutenwijziging:	6 december 2023
Kamer van Koophandel:	41169121
IBAN:	NL68INGB0003913813 (t.n.v. Stichting Vrienden van de Leidse Hortus)
RSIN:	803844608
Internet:	hortusleiden.nl/vrienden en hortusleiden.nl/vrienden/vriendenstichting
E-mail:	secretaris@vriendenleidsehortus.nl

Dit beleidsplan is vastgesteld in de bestuursvergadering van 9 april 2026.